

Asia: VN/3785/2024

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä (jäljempänä MaRa) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevasta lain-säädännöstä.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman toimenpidettä ostoliikenteen järjestämisen mahdollistamisesta alueellisille viranomaisille. Samalla siirretään liikenne- ja viestintäministeriöllä nykyisin oleva toimivalta rautatieliikenteen ostoista Liikenne- ja viestintävirastolle, millä parannetaan eri liikennemuodoilla järjestetyn julkisen liikenteen tehokkuutta ja yhteensovittamista. Esitykseen sisältyvillä hankintamenettelyjen päivityksillä annetaan toimivaltaisille viranomaisille nykyistä kattavammat ja selkeämmät menettelytapanormit, jotka kattavat hankintamenettelyn eri vaiheet.

MaRa toteaa lausuntaan seuraavaa:

1. Ostoliikenteen järjestämisessä turvattava toimivat junayhteydet koko maassa

Rautatieverkosto ja olemassa olevat junayhteydet eri puolille Suomea ovat tärkeitä Suomen eri alueiden ja paikkakuntien saavutettavuudelle, elinvoimaisuudelle ja matkailulle. Kaukojunaliikenne toimii pääosin markkinaehtoisesti, mutta harvaan asutussa ja pitkien etäisyyksien maassa junayhteyksien turvaaminen vähemmän liikennöidyillä osuuksilla edellyttää toimenpiteitä esimerkiksi ostoliikenteellä tai muilla instrumentein. Valtion on rataverkon omistajana huolehdittava siitä, että raiteet pidetään kunnossa, rataverkkoa käytetään eikä henkilöjunaliikenne kuihdu pois tietyiltä osuuksilta.

Valtio ostaa markkinaehtoista liikennettä täydentävää henkilöjunaliikennettä, josta se on tehnyt VR:n kanssa sopimuksen henkilöjunaliikenteen hankinnasta vuoden 2030 loppuun asti. Lainsäädäntö takaa EU:n Open Access -mallin mukaisesti VR:n kilpailijoille pääsyn rataverkolle. Suomen raideväli poikkeaa muusta Euroopasta ja henkilöjunaliikenteen markkinat ovat pienet muihin maihin verrattuna. Tämä nostaa kynnyksen korkealle, että muut junaliikenneoperaattorit investoisivat Suomen olosuhteisiin rakennettuun junakalustoon ja tulisivat tänne kilpailemaan VR:n kanssa. Hallitusohjelmassa oleva kirjaus julkisen kalustoyhtiön perustamisesta julkisesti tuetulle ostoliikenteelle edistää kilpailua henkilöjunaliikenteessä ja mahdollistaa uusien operaattorien tulon markkinoille. Kalustoyhtiön olisi tarkoitus olla käytössä kuntien ja alueiden kilpailutuksissa.

Ehdotuksen nojalla ostoliikenteen järjestäminen tulisi mahdolliseksi myös alueellisille viranomaisille.

MaRa toteaa, että riippumatta siitä, mikä taho kilpailutuksen järjestää, kilpailutukset tulisi toteuttaa valtakunnallisesti, alueellisesti ja liikenteellisestiärkevinä kokonaisuuksina, jotta junayhteydet ovat toimivia ja ne palvelevat mahdollisimman hyvin matkustajien ja alueiden tarpeita. Esitetty toimivallan siirto ostoliikenteen järjestämisessä ei saa johtaa tilanteeseen, jossa valtio vetäytyisi vastuustaan huolehtia siitä, että ostoliikennettä on myös jatkossa yhteysväleillä, joilla kaukojunaliikenne ei toteudu markkinaehtoisesti.

Maan sisäisten junayhteyksien turvaamisen lisäksi Suomen on tärkeä parantaa logistisia yhteyksiä länteen. Helmikuussa 2025 julkaistu raportti ”Suomen uudet liikenneyhteydet maailmalle” tarjoaa hyvän tietopohjan länsiyhteyksien jatkoselvittämiseksi ja aktivoimiseksi. Suomi tulee kytkeä nopeasti eurooppalaiseen rautatieverkkoon Perämeren kaaren kautta rakentamalla EU-raideleveys Haaparannasta Ouluun, Raaheen ja Rovaniemelle. Valtion tulee L12 – suunnitelmassa sitoutua tämän hankkeen toteuttamiseen ja rahoitukseen. Seuraavassa vaiheessa tulee tarkastella eurooppalaisen raideleveyden laajentamista muulle rataverkolle.

Kunnioitavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi

Kai Massa

varatoimitusjohtaja

lakimies

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konsertti-tapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.

Massa Kai
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry